

“รอยเลื่อนครั้งใหญ่ของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมือง” ได้แก่ บทที่ 5 ชื่อ ทฤษฎีมาร์กซิสม์แนวมนุษยนิยม: อันโดนีโย กรัมสกี ซึ่งเป็นชาวอิตาลี บทที่ 6 ชื่อ ทฤษฎีมาร์กซิสม์สายโครงสร้าง: หลุยส์ อัลธุซแซร์ ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศส บทที่ 8-10 เป็นทฤษฎีวิพากษ์ของนักคิดชาวเยอรมัน 3 คน คือวอลเตอร์ เบเนจามิน นอร์เบิร์ต เอเลียส และนักคิดสำนักแฟรงค์เฟิร์ตรุ่นใหม่: เจอร์เก็น ฮาเบอร์มาส ส่วนบทที่ 7 เป็นทฤษฎีวิพากษ์แห่งสำนักแฟรงค์เฟิร์ต ที่ให้ทรรศนะพื้นฐานทางวิชาการของสำนักนี้ รวมทั้งงานของนักคิดที่สำคัญของสำนัก คือ ฮิโอดอร์ อะดอร์โนและแมกซ์ ฮอว์เคเมอร์ เซอร์เบิร์ต มาร์กูเซอ อีริก ฟรอมม์

บทที่ 11-15 เป็นการเสนอความคิดของนักทฤษฎีหลากหลายที่ได้นำเอาประเด็นที่ทฤษฎีมาร์กซิสม์เสนอไว้บางส่วนไปขยายและพัฒนา คือ บทที่ 11 ทฤษฎีสัญวิทยาแนววิพากษ์ บทที่ 12 ทฤษฎีวิพากษ์สังคมแห่งการบริโภค: ซอง โบดริยาร์ด บทที่ 13 มิเชล ฟูโกต์ บทที่ 14 นักทฤษฎีวิวัฒธรรมวิพากษ์: ปีแอร์ บูร์ดิเยอ บทที่ 15 ทฤษฎีสตรีนิยมแนววิพากษ์ ส่วนบทที่ 16 คือ จุดเปลี่ยนแห่งสื่อสารศึกษา: ทฤษฎีสำนักรั้ววัฒนธรรมศึกษาแห่งอังกฤษ

จะเห็นได้ว่า หนังสือความยาว 704 หน้านี้อัดแน่นด้วยความรู้ด้านทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองหรือทฤษฎีวิพากษ์ และความคิดของนักทฤษฎีบางคนอย่างละเอียด อย่างไรก็ตาม หนังสือเล่มนี้อ่านเข้าใจง่ายด้วยวิธีการสองประการคือ ประการแรก มีการนำเสนอที่ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นด้วยแผนภาพ ไม่ว่าจะแผนภาพของโครงสร้างของบท หรือแผนภาพของการไหลของความคิด/ทฤษฎี รวมทั้งยังมีการทำตารางเปรียบเทียบ ตารางสรุปความคิด ทั้งหมดนี้ก็เพื่อประกอบอธิบาย ประการที่สอง การอธิบายความคิดอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการยกงานวิจัยของไทย หรือกรณีของการปฏิบัติในวงการสื่อสารมาประกอบ ตัวอย่างของการสื่อสาร อันมี โฆษณารายการโทรทัศน์ ข่าวสาร เป็นอาทิ เป็นที่รับรู้ของ

คนทั่วไป การวิเคราะห์โดยการนำทฤษฎีมาประยุกต์กับกรณีศึกษาในไทยทำให้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น

อย่างไรก็ตาม งานที่มีขนาดใหญ่เช่นนี้ย่อมมีข้ออ่อนอยู่บ้างผู้เขียนเองได้เปรียบเทียบกับงานของตนว่าเป็นการ “พาผู้อ่านท่องขึ้นไปยังด้นน้ำแห่งสำนักวิชาการที่ชื่อ ‘เศรษฐศาสตร์การเมืองหรือสำนักทฤษฎีวิพากษ์’ เพื่อพบปะกับแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ” โดยใช้สื่อสารศึกษาเป็นพาหนะและ “ตลอดลำนน้ำสายนี้คณะผู้เขียนจะจอดแวะตามจุดต่างๆ ที่มีป้ายชื่อนักคิดคนสำคัญๆ”

“จุดแวะชม” ที่เป็นนักคิดสำคัญนี้มีไม่น้อยกว่า 15 คน และถูกนำมาเชื่อมโยงกับมาร์กซิสม์นี้เองที่ทำให้หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาค่อนข้างกระจัดกระจายขาดเอกภาพ การรวมเอานักคิดและทฤษฎีจำนวนมากเข้ามาทำให้ไม่สามารถอธิบายได้อย่างกระจ่างจนบางตอนถึงขั้นไม่เข้าใจเพราะปรากฏแต่หัวข้อ แต่ไม่มีการอธิบายเช่น เรื่องหน่วยของการศึกษาวิเคราะห์ (หน้า 17) หัวข้อที่เป็นรากแขนงแตกย่อยออกไปมากมายนั้นจึงอาจนำความสับสนมาสู่ผู้อ่านได้

ส่วนแผนภาพซึ่งเป็นจุดเด่นของหนังสือนี้บางครั้งก็เป็นจุดด้อย มีปัญหา 2 ประการ คือ ประการแรก ไม่สามารถออกแบบให้เข้าใจง่ายหรือตรงกับเนื้อหา เช่น แผนภาพอธิบายศาสตร์แห่งความคิดแบบวิภาษวิธีของเพลโต ซึ่งแสดงเป็น “การไต่บันไดขึ้นและการไต่บันไดลง” นั้น แผนภาพ “การไต่บันไดขึ้น” กลับทำเป็นลักษณะเดียวกับ “การไต่บันไดลง” (หน้า 18) ประการที่สอง บางแผนภาพขาดการอธิบายประเด็นอย่างชัดเจน

สาขารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา เป็นหนังสือที่แสดงถึงความทะเยอทะยานและมุ่งมั่นในการเสนอ “สาขาร” ของความคิดทฤษฎีวิพากษ์ที่น่ายกย่องเป็นอย่างยิ่งงานชิ้นนี้เป็นการสืบสายโยงใยทฤษฎีและนักคิดแต่ละยุคสมัยเหมาะที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของนักศึกษาซึ่งนำไปสู่การค้นคว้าเจาะลึกต่อไปได้.